

Bruksela, 8 października 2020 r.
(OR. en)

11599/20

JAI 794
COPEN 273
JUSTCIV 105
EJUSTICE 80
EUROJUST 130
EJN 87

NOTA

Od:	Prezydencja
Do:	Delegacje
Nr poprz. dok.:	10999/1/20 REV 1
Dotyczy:	Konkluzje Rady pt. „Dostęp do wymiaru sprawiedliwości – wykorzystanie możliwości wynikających z cyfryzacji” – Tekst uzgodniony przez Coreper

---

Na posiedzeniu w dniu 7 października 2020 r. Coreper wypracował porozumienie co do tekstu projektu konkluzji Rady pt. „Dostęp do wymiaru sprawiedliwości – wykorzystanie możliwości wynikających z cyfryzacji”.

Tekst uzgodniony przez Coreper, w wersji zweryfikowanej przez delegacje, znajduje się w załączniku do niniejszej noty.

Konkluzje Rady

„Dostęp do wymiaru sprawiedliwości – wykorzystanie możliwości wynikających z cyfryzacji”

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

PRZYPOMINAJĄC:

- konkluzje Rady z dnia 9 czerwca 2020 r. w sprawie kształtowania cyfrowej przyszłości Europy;
- konkluzje Rady z dnia 3 grudnia 2019 r. w sprawie przyszłości współpracy w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych;
- konkluzje Rady z dnia 7 października 2019 r. w sprawie Eurojustu: unijnej jednostki współpracy wymiarów sprawiedliwości w erze cyfrowej;
- konkluzje Rady z dnia 18 lutego 2019 r. na temat skoordynowanego planu w sprawie rozwoju i wykorzystania sztucznej inteligencji opracowanej w Europie;
- konkluzje Rady z dnia 8 czerwca 2017 r. w sprawie dalszych prac nad usprawnieniem wymiany informacji i zapewnieniem interoperacyjności unijnych systemów informacyjnych;
- przyjętą przez Radę w dniu 6 grudnia 2018 r. strategię w dziedzinie e-sprawiedliwości na lata 2019–2023;
- przyjęty w dniu 6 grudnia 2018 r. Plan działania na lata 2019–2023 dotyczący europejskiej e-sprawiedliwości;
- konferencję pt. „Dostęp do wymiaru sprawiedliwości w erze cyfrowej – perspektywy i wyzwania”, którą zorganizowała prezydencja niemiecka w dniu 16 lipca 2020 r.;

- komunikat Komisji pt. „Decydujący moment dla Europy: naprawa i przygotowanie na następną generację” (COM(2020) 456 final);
- unijną tablicę wyników wymiaru sprawiedliwości z 2020 r. (COM(2020) 306 final);
- komunikat Komisji pt. „Kształtowanie cyfrowej przyszłości Europy” (COM(2020) 67 final);
- komunikat Komisji pt. „Europejska strategia w zakresie danych” (COM(2020) 66 final);
- białą księgę Komisji pt. „Sztuczna inteligencja: europejskie podejście do doskonałości i zaufania” (COM(2020) 65 final);
- badanie Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2020 r. pt. *Your rights matter: Data protection and privacy* („Twoje prawa są ważne: ochrona danych i prywatność”);
- przygotowany przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Radę Europy i Europejski Trybunał Praw Człowieka „Podręcznik prawa europejskiego dotyczącego dostępu do wymiaru sprawiedliwości” z 2016 r.;
- badanie dotyczące wykorzystania innowacyjnych technologii w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości, opublikowane przez Komisję w dniu 14 września 2020 r.;
- badanie dotyczące transgranicznego cyfrowego wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, opublikowane przez Komisję w dniu 14 września 2020 r.;
- zalecenie Komisarza Praw Człowieka Rady Europy z dnia 19 maja 2019 r. pt. „Odkrywanie potencjału sztucznej inteligencji: ochrona praw człowieka w 10 krokach”;
- wytyczne z 2019 r. w sprawie sztucznej inteligencji i ochrony danych, wydane przez Komitet Doradczy Konwencji Rady Europy o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych;
- europejską kartę etyczną dotyczącą wykorzystywania sztucznej inteligencji w systemach sądowych, przyjętą przez Europejską Komisję na rzecz Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości (CEPEJ) Rady Europy w dniach 3–4 grudnia 2018 r.;
- listę kontrolną z 2016 r. dotyczącą praworządności opracowaną przez Komisję Wenecką Rady Europy.

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości

1. **PODKREŚLA**, że dostęp do wymiaru sprawiedliwości jest jednym z praw podstawowych i trzonem praworządności, będącej jedną z zasadniczych wartości, na których opiera się Unia Europejska zgodnie z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej i które są wspólne wszystkim państwom członkowskim. Art. 19 Traktatu o Unii Europejskiej stanowi, że państwa członkowskie powinny ustanowić środki niezbędne do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii, i powierza wspólną odpowiedzialność za zapewnienie kontroli sądowej w ramach unijnego porządku prawnego sądom krajowym.
2. **PRZYPOMINA** o nałożonym na UE zadaniu wynikającym z art. 81 i 82 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i dotyczącym rozwijania współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach cywilnych i karnych o charakterze transgranicznym i potwierdza powiązany z tym cel dotyczący zapewnienia skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości w UE i w państwach członkowskich.
3. **PODKREŚLA**, że zgodnie z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej każdy ma prawo do skutecznego środka prawnego, tj. sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy naruszenia jego praw i wolności przez niezawisły i bezstronny sąd, i że każdy ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela.
4. **ZGADZA SIĘ**, że to prawo do skutecznej ochrony prawnej należy też w pełni zagwarantować w warunkach stwarzanych przez transformację cyfrową, tak by zapewnić pełne i skuteczne stosowanie prawa UE, poprawić akceptację systemów wymiaru sprawiedliwości oraz wzmocnić zaufanie do praworządności.

5. **POTWIERDZA**, że cyfrowy rozwój wymiaru sprawiedliwości musi mieć charakter humanocentryczny, należy się w nim stale kierować podstawowymi zasadami systemów sądowych, mianowicie niezawisłością i bezstronnością sądów, gwarancją skutecznej ochrony prawnej i prawem do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie, i dostosować ten rozwój do tych zasad.
6. **KŁADZIE NACISK** na to, że technologie cyfrowe mogą być wykorzystywane w ramach systemów sądowych w celu zwiększenia zgodności ze standardami praworządności oraz ułatwienia korzystania z praw podstawowych i propagowania ich poszanowania.
7. **PODKREŚLA**, że wszyscy obywatele powinni odnosić korzyść z dodatkowych możliwości cyfrowych i dysponować takimi samymi możliwościami, jeśli chodzi o cyfrowy dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz do sprawiedliwego procesu, oraz że w związku z tym należy bezwarunkowo i w sposób niedyskryminujący zagwarantować wszystkim grupom społecznym uczestnictwo w życiu cyfrowym. W szczególności należy uwzględnić potrzeby osób wymagających szczególnego traktowania, w tym dzieci i osób dorosłych szczególnej troski, np. osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, oraz ofiar przestępstw. W każdym razie stosowanie technologii cyfrowych w systemach wymiaru sprawiedliwości nie powinno osłabiać gwarancji proceduralnych dla osób, które nie mają dostępu do takich technologii.

Cyfrowy wymiar sprawiedliwości

8. **ROZUMIE**, że transformacja cyfrowa dogłębnie zmieniła życie ludzi w ostatnich dziesięcioleciach i że proces ten będzie trwał.
9. **UZNAJE**, że systemy sądowe, jako jeden z głównych filarów praworządności, stawiają czoła tym zmieniającym się potrzebom i udostępniają obywatelom stosowne możliwości technologiczne. Unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości – porównawcze narzędzie informacyjne publikowane corocznie przez Komisję Europejską – już zapewnia dane w odniesieniu do wszystkich państw członkowskich dotyczące kilku wskaźników cyfryzacji systemów sądowych; wskaźniki te to np. dostęp do orzeczeń sądowych online lub także składanie pozwów i nadawanie sprawom dalszego biegu.

10. **KŁADZIE NACISK** na fakt, że takie środki, jak prowadzenie cyfrowych postępowań sądowych, elektroniczna komunikacja między stronami, sądami i organami, elektroniczne przekazywanie dokumentów oraz wykorzystywanie przekazu audio i wideo w celu przeprowadzenia przesłuchań oraz połączenia konferencyjne, już stały się ważnymi elementami skutecznego wymiaru sprawiedliwości w licznych państwach członkowskich.
11. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** postępy poczynione w ostatnim dziesięcioleciu w dziedzinie e-sprawiedliwości, w szczególności kolejne strategie i plany działania (obecnie są to strategia i plan działania w dziedzinie e-sprawiedliwości na lata 2019–2023).
12. **DOSTRZEGA** dynamiczną ewolucję technologii cyfrowych w sektorze sądowym i prawnym UE, w których to sektorach powstaje coraz więcej planów dotyczących rozwijania i stosowania nowych technologii, w tym systemów sztucznej inteligencji na potrzeby wymiaru sprawiedliwości.
13. **PRZEKONANA**, że dalsza cyfryzacja systemów sądowych państw członkowskich niesie za sobą olbrzymi potencjał, jeśli chodzi o dalsze ułatwianie i poprawianie dostępu do wymiaru sprawiedliwości dla obywateli w całej UE. Narzędzia cyfrowe mogą pomóc w lepszej organizacji postępowania i zautomatyzować i przyspieszyć rozdział ustandaryzowanych i jednolitych zadań, a tym samym zwiększyć skuteczność i wydajność postępowań sądowych.
14. W tym kontekście **ZACHĘCA** państwa członkowskie, by częściej korzystały z cyfrowych narzędzi oferowanych przez ramy eIDAS, takich jak bezpieczne sposoby elektronicznej identyfikacji i usługi zaufania jako wysoce skuteczne instrumenty propagowania szybkiego, wygodnego, bezpiecznego, zaufanego i powszechnego dostępu do systemu wymiaru sprawiedliwości.
15. **PODKREŚLA**, że rozwiązania cyfrowe powinny w miarę możliwości być rozwijane na potrzeby wszystkich etapów postępowania sądowego, by pozwolić na szybsze i bezpieczniejsze postępowanie i ułatwić współpracę między państwami członkowskimi. Rozwiązania takie, na ile to możliwe, powinny być interoperacyjne.

16. POTWIERDZA cel dotyczący jeszcze dalszego podwyższania jakości i zwiększania przejrzystości orzeczeń sądowych – w myśl zasady praworządności – poprzez stosowanie technologii cyfrowych.
17. PODKREŚLA jednak, że wykorzystywanie technologii cyfrowych i środków komunikacji elektronicznej nie powinno podważać prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, w szczególności zasady równości stron i prawa do postępowania kontradiktoryjnego, prawa do jawnego rozpatrzenia sprawy, w tym w niektórych przypadkach – prawa do złożenia ustnych wyjaśnień w fizycznej obecności strony poszkodowanej, a także prawa do odwołania się.
18. KŁADZIE NACISK na szanse zapewniane przez cyfryzację, jeśli chodzi o umożliwienie obywatelom i prawnikom praktykom, na ile jest to dopuszczalne na mocy prawa krajowego, wszechstronnego całodobowego dostępu do informacji prawnych, takich jak przepisy ustawowe oraz zanonimizowane orzeczenia sądowe, a także informacji o postępach w ich własnej sprawie, oraz ZWRACA UWAGĘ na technologiczne możliwości sprawienia, by takie informacje były ogólnie dostępne, interoperacyjne, łatwiejsze do znalezienia i zrozumienia oraz łatwiejsze do wykorzystania i ponownego wykorzystania.
19. PODKREŚLA, że zapewnienie lepszego cyfrowego dostępu do wymiaru sprawiedliwości i prowadzenie cyfrowych postępowań sądowych może przynieść korzyści szczególnie mieszkańcom regionów oddalonych i wiejskich, pod warunkiem spełnienia wszystkich technicznych warunków wstępnych – np. szerokopasmowego dostępu do internetu o dużej przepustowości.
20. UZNAJE jednak, że należy zachować, obok nowych cyfrowych form, tradycyjne niecyfrowe procedury, a tam, gdzie możliwe – fizyczne punkty obsługi, tak by zapewnić skuteczną ochronę prawną i dostęp do wymiaru sprawiedliwości obywatelom, którzy nie mogą jeszcze w pełni uczestniczyć w rozwoju technologicznym. Jednocześnie należy zapewnić obywatelom kompleksowe informacje w prostym i przystępnym języku na temat sposobów korzystania z usług cyfrowych i możliwości dochodzenia ich praw w ten sposób.

21. PRZYNAJE, że stosowanie technologii cyfrowych w sektorze wymiaru sprawiedliwości to kwestia wysoce wrażliwa, zatem musi ono odpowiadać najnowocześniejszym normom w odniesieniu do bezpieczeństwa informacji i cyberbezpieczeństwa oraz być w pełni zgodne z przepisami o ochronie prywatności i danych. Zwiększone uzależnienie od technologii cyfrowej, zwłaszcza automatycznych procedur, wymaga baczego monitorowania takich systemów, w tym systemów wykorzystujących sztuczną inteligencję, przez człowieka oraz zwiększonej przejrzystości, by zapewnić zaufanie publiczne.
22. KŁADZIE NACISK na to, że stosowanie technologii cyfrowych może także ułatwić dostęp do pozasądowych i alternatywnych metod rozstrzygania sporów, przy jednoczesnym poszanowaniu prawa do skutecznej ochrony sądowej w każdej indywidualnej sprawie oraz prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, oraz ułatwić dostęp do narzędzi informacyjnych na temat praw i obowiązków obywateli, co może przyczynić się do unikania sporów.
23. UZNAJE, że dalsza cyfryzacja wymiaru sprawiedliwości i zwiększone korzystanie z nowych technologii to kluczowe czynniki zapewniające skuteczność i odporność systemów wymiaru sprawiedliwości, i PODKREŚLA, że państwa członkowskie i UE powinny zwiększyć wysiłki na rzecz propagowania i dalszego poszerzania cyfryzacji w tym sektorze, z myślą o zapewnieniu każdemu równego dostępu do usług cyfrowych i ich dostępności.
24. PODKREŚLA, że kryzys związany z COVID-19 potwierdził potrzebę inwestowania w narzędzia cyfrowe i korzystania z nich w trakcie postępowań sądowych w państwach członkowskich i postępowań transgranicznych.
25. UZNAJE znaczenie rozwijania stosownych interoperacyjnych kanałów dla zapewnienia, by systemy wymiaru sprawiedliwości mogły skutecznie i bezpiecznie prowadzić współpracę cyfrową. e-CODEX (elektroniczna wymiana informacji z dziedziny e-sprawiedliwości) to jedno z głównych narzędzi bezpiecznej komunikacji w transgranicznych postępowaniach, zarówno w sprawach cywilnych, jak i karnych, i należy zachęcać do jego powszechniejszego stosowania.

26. ZWRACA SIĘ do Komisji, by przedstawiła wniosek ustawodawczy, który będzie negocjowany na forum właściwej grupy roboczej, z myślą o zapewnieniu trwałości e-CODEX dzięki odpowiedniej strukturze zarządczej i kierowniczej kompatybilnej z eu-LISA, która to struktura będzie przestrzegać niezawisłości sądownictwa i wymogów konstytucyjnych państw członkowskich, a jednocześnie zapewni odpowiednią reprezentację organów sądowych UE i państw członkowskich, a także najważniejszych zainteresowanych stron.
27. APELUJE DO Komisji, by przeanalizowała ewentualne działania i przedstawiła pomysły na ich wdrożenie w dziedzinie współpracy sądowej, biorąc pod uwagę opinię państw członkowskich:
- w dziedzinie *spraw cywilnych i handlowych*, wykorzystując już poczynione postępy w stronę unowocześnienia transgranicznych kontaktów między organami dzięki cyfryzacji i stosowaniu technologii informatycznych, tak jak ma to miejsce w kontekście rozporządzeń o doręczaniu dokumentów i przeprowadzaniu dowodów, oraz kontynuując analizę możliwości modernizacji najważniejszych przepisów instrumentów w dziedzinie *spraw cywilnych i handlowych*, zgodnie z zasadą domyślnej cyfrowości, ze zwróceniem szczególnej uwagi na te instrumenty, które mają bezpośrednie znaczenie dla obywateli i przedsiębiorstw;
  - w dziedzinie *spraw karnych* poprzez wyciągnięcie w tym kontekście wniosków z wyników niedawnego badania dotyczącego cyfrowego wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i z prac podjętych przez państwa członkowskie, Komisję, Eurojust i wszystkie zaangażowane zainteresowane strony; ponadto, poprzez rozważenie, na jakie inne instrumenty współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych można by rozszerzyć system cyfrowej wymiany elektronicznego materiału dowodowego (eEDES), który już wspiera procedury związane z europejskimi nakazami dochodzeniowymi i wzajemną pomocą prawną między państwami członkowskimi; należy przy tym od samego początku zaangażować w ten proces wszystkie państwa członkowskie, tak by uniknąć sytuacji Europy różnych prędkości.

28. APELUJE DO Komisji, by do końca 2020 r. opracowała wszechstronną unijną strategię na rzecz cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości, na przykład w postaci komunikatu, i by nadal rozwijała monitorowanie stosownych wskaźników cyfryzacji w ramach unijnej tablicy wyników wymiaru sprawiedliwości, by pomóc UE i państwom członkowskim w zapewnianiu bezproblemowego dostępu do wymiaru sprawiedliwości, poprawianiu skuteczności systemów wymiaru sprawiedliwości i umożliwianiu wydajnej transgranicznej współpracy sądowej.

Umiejętności cyfrowe

29. ODNOTOWUJE, że propagowanie umiejętności cyfrowych w sektorze wymiaru sprawiedliwości jest niezbędne, by umożliwić sędziom, prokuratorom, pracownikom wymiaru sprawiedliwości i innym praktykom w tym sektorze efektywne korzystanie z technologii i narzędzi cyfrowych, z należyтым poszanowaniem praw i wolności osób dochodzących sprawiedliwości.
30. KŁADZIE NACISK na znaczenie zwiększania świadomości społeczeństwa obywatelskiego na temat stosowania technologii cyfrowych oraz Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE inicjatywy, które służą zwiększaniu świadomości obywateli i podnoszeniu cyfrowych umiejętności ludzi, w tym poprzez badania, szkolenia i kształcenie, tak by mogli oni odnieść korzyści z tych technologii cyfrowych i poprawić swój dostęp do wymiaru sprawiedliwości.

31. **PODKREŚLA**, że zwłaszcza sędziowie, prokuratorzy, pracownicy wymiaru sprawiedliwości i inni praktycy w tym sektorze powinni zostać dostatecznie przeszkoleni, by mogli skorzystać na stosowaniu technologii cyfrowych, w tym sztucznej inteligencji, a także by umieli zaradzić zagrożeniom związanym z ich stosowaniem i by ich własne zachowanie odpowiadało wymogom etycznym. Aby zapewnić kompetentne korzystanie z oprogramowania i uniknąć zarówno nadmiernej zależności od jego funkcjonowania, jak i nieuzasadnionego braku zaufania do niego, użytkownicy powinni także dostatecznie rozumieć sposób działania narzędzi sztucznej inteligencji oraz ograniczenia tych narzędzi, w tym założenia na temat osób i grup, na jakich opiera się to funkcjonowanie. Szkolenie kadr wymiaru sprawiedliwości powinno koncentrować się również na dostatecznej ochronie praw osób fizycznych w przestrzeni cyfrowej, w tym prawa do ochrony prywatności i danych.
32. **WZYWA** Komisję, by promowała możliwości szkoleń w zakresie alfabetyzmu cyfrowego i umiejętności cyfrowych skierowanych do sędziów, prokuratorów, pracowników wymiaru sprawiedliwości i innych praktyków w tym sektorze, w tym za pośrednictwem Europejskiej Sieci Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości (EJTN), a także stosowanie technologii cyfrowych w metodach szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości.

Sztuczna inteligencja

33. **ODNOTOWUJE**, że w UE bada się już i rozwija możliwości wprowadzenia systemów sztucznej inteligencji w sektorze wymiaru sprawiedliwości i że w niektórych państwach członkowskich praktyczne wdrożenie takich systemów nastąpi już niebawem. **UZNAJE**, że dostateczny poziom cyfryzacji jest także jednym z warunków wstępnych do wprowadzania zastosowań wykorzystujących sztuczną inteligencję.
34. **Z ZADOWOLENIEM** przyjmuje zleczone przez Komisję Europejską badanie na temat stosowania innowacyjnych technologii w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości; w badaniu tym podsumowano stosowanie technologii wykorzystujących sztuczną inteligencję i *blockchain* przez władze krajowe i zalecono wzmocnienie koordynacji na szczeblu UE, by zapewnić synergie i interoperacyjność.

35. **KŁADZIE NACISK** na fakt, że w przyszłości systemy sztucznej inteligencji w sektorze wymiaru sprawiedliwości mogą być w stanie wykonywać coraz bardziej złożone zadania w ramach prawnych państwa członkowskiego, takie jak analizowanie, organizowanie i przygotowywanie informacji o przedmiocie sprawy, automatyczne transkrybowanie nagrań z ustnych przesłuchań, zapewnianie tłumaczenia maszynowego, wspieranie analizy i oceny dokumentów prawnych i orzeczeń sądowych, szacowanie szans na powodzenie pozwu, automatyczne anonimizowanie orzecznictwa i zapewnianie informacji za pośrednictwem prawnych chatbotów.
36. **ODNOTOWUJE**, że rozwój systemów sztucznej inteligencji, w szczególności systemów uczenia się maszyn, jest uzależniony od szerokiej dostępności dużych zbiorów danych, takich jak zanonimizowane akta i wyroki sądowe, które w wysokim stopniu odpowiadają celom, do których mają być wykorzystywane.
37. **APELUJE DO Komisji**, by we współpracy z państwami członkowskimi zbadała nie tylko warunki, po spełnieniu których informacje te staną się zdadne do odczytu maszynowego, będą dostępne, wiarygodne, zdadne do ponownego wykorzystania i analizy, między innymi dzięki użyciu systemu ECLI, lecz także to, jak można zaradzić stronniczości w zbiorach danych, by zapobiegać dyskryminacyjnym wynikom.
38. **UZNAJE**, że stosowanie narzędzi sztucznej inteligencji może poprawić funkcjonowanie systemów wymiaru sprawiedliwości, z pożytkiem dla obywateli i przedsiębiorstw, dzięki wsparciu sędziów i pracowników wymiaru sprawiedliwości w ich działaniach, przyspieszeniu postępowań sądowych i zwiększeniu porównywalności, spójności, a w ostatecznym rozrachunku – jakości orzeczeń sądowych.
39. **PODKREŚLA**, że stosowanie narzędzi sztucznej inteligencji nie może kolidować z uprawnieniami decyzyjnymi sędziów ani z niezawisłością sądów. Decyzja sądu musi zawsze być podejmowana przez człowieka i nie można powierzyć jej podjęcia narzędziu sztucznej inteligencji.

40. ZWRACA UWAGĘ na to, że stosowanie sztucznej inteligencji w sektorze wymiaru sprawiedliwości może również wiązać się z ryzykiem utrwalenia i ewentualnego wzmocnienia istniejącej dyskryminacji, w tym stereotypów, uprzedzeń i nierówności strukturalnych, jak i z ryzykiem umożliwienia zniekształconego lub nieprzejrzystego procesu decyzyjnego, a przez to może prowadzić do naruszenia praw podstawowych, takich jak godność ludzka, prawo do wolności, niedyskryminacja, ochrona prywatności i danych oraz prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy.
41. PODKREŚLA, że w niektórych przypadkach nie można odtworzyć danych będących podstawą wyników systemów sztucznej inteligencji opartych na uczeniu się maszyn, co prowadzi do efektu czarnej skrzynki, który uniemożliwia odpowiednią i niezbędną odpowiedzialność i sprawdzenie, w jaki sposób dany wynik został osiągnięty i czy jest zgodny z odnośnymi uregulowaniami. Ten brak przejrzystości mógłby niekorzystnie wpłynąć na możliwość skutecznego zaskarżenia decyzji opartych na takich wynikach i może tym samym naruszyć prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy i skutecznego środka odwoławczego oraz ogranicza obszary, w których te systemy mogą być legalnie wykorzystywane.
42. PODZIELA pogląd Komisji przedstawiony w jej białej księdze w sprawie sztucznej inteligencji, że sądownictwo jest tym obszarem, w którym prawa obywateli mogą zostać bezpośrednio naruszone, a zatem że być może należałoby w tym obszarze wprowadzić jasne europejskie ramy regulacyjne.
43. POPIERA zdanie Komisji, że sądownictwo jest sektorem, w którym z uwagi na charakter zwykle podejmowanych działań można się spodziewać wystąpienia poważnych zagrożeń. Potrzebne są dostateczne zabezpieczenia, by zagwarantować ochronę praw podstawowych i zapewnić odpowiedzialne, godne zaufania, humanocentryczne i ukierunkowane na interes publiczny rozwijanie i stosowanie w sektorze wymiaru sprawiedliwości zastosowań wykorzystujących sztuczną inteligencję.

44. POTWIERDZA potrzebę zbadania i podjęcia decyzji w sprawie obowiązkowych wymogów prawnych, które należy ustanowić w odniesieniu do projektowania, rozwijania, wprowadzania, stosowania i oceny systemów sztucznej inteligencji w sektorze wymiaru sprawiedliwości, po to by skutecznie przeciwdziałać potencjalnym zagrożeniom dla praw podstawowych. Przepisy takie mogłyby w szczególności obejmować zakaz automatyzacji, która pozbawiłaby orzeczenia sądowe przejrzystości, odpowiednie poziomy przejrzystości, zrozumiałości, możliwości zweryfikowania, niezawodności, dokładności, bezpieczeństwa i rozliczalności oraz wymogi zapobiegające dyskryminacyjnym skutkom.
45. PODKREŚLA, że systemy sztucznej inteligencji w sektorze wymiaru sprawiedliwości, zwłaszcza te zaangażowane w postępowania sądowe, powinny podlegać procedurze oceny *ex ante*, dotyczącej m.in. rzetelności, zrozumiałości, niezawodności i bezpieczeństwa danego systemu. WSKAZUJE na potrzebę istnienia odpowiedniego i skutecznego systemu monitorowania i przeglądu zastosowań wykorzystujących sztuczną inteligencję i ich wyników.
46. APELUJE do Komisji, by przy opracowywaniu ewentualnych przyszłych unijnych ram prawnych dotyczących sztucznej inteligencji uwzględniła potencjalne korzyści, jak i zagrożenia oraz wymogi specyficzne dla sektora wymiaru sprawiedliwości.

Finansowanie

47. PODKREŚLA, że choć cyfryzacja wymiaru sprawiedliwości oferuje konkretne i trwałe korzyści pod względem zmniejszenia kosztów związanych z dostępem do wymiaru sprawiedliwości oraz funkcjonowaniem systemów sądowych, wstępne inwestycje w rozmaite działania będą wymagać odpowiedniego finansowania. APELUJE do Komisji, by zapewniła odpowiednie finansowanie dla wsparcia cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości, w szczególności za pośrednictwem programu „Cyfrowa Europa”.

48. ZACHEŃCA państwa członkowskie, by uczestniczyły w unijnych zaproszeniach do składania wniosków o finansowanie i aktywnie rozwijały działania związane z cyfryzacją wymiaru sprawiedliwości z wykorzystaniem rozmaitych możliwości finansowania z budżetu UE, np. oferowanych na przykład poprzez fundusze spójności, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz program „Wymiar sprawiedliwości”.
49. ODNOTOWUJE znaczenie zagwarantowania, że na szczeblu UE będzie ułatwiany dostęp do finansowania, np. dzięki jak najprostszym formalnościom administracyjnym, przy jednoczesnym przestrzeganiu rozporządzenia finansowego.
50. APELUJE do Komisji, wszystkich państw członkowskich i Parlamentu Europejskiego, by zapewnili finansowanie działań związanych z cyfryzacją wymiaru sprawiedliwości za pośrednictwem rozmaitych instrumentów finansowych uwzględnionych w wieloletnich ramach finansowych. ZWRACA SIĘ do Komisji, by aktywnie promowała działania, także na etapie badań i rozwoju, związane z cyfryzacją oraz technologiczne innowacje w wymiarze sprawiedliwości w programach prac.

Dalsze wysiłki w zakresie współpracy

51. APELUJE do wszystkich zainteresowanych stron, w tym Komisji, wszystkich państw członkowskich, Parlamentu Europejskiego i prawników praktyków, by razem podejmowali wspólne, konstruktywne i trwałe wysiłki na rzecz stałego promowania dalszej cyfryzacji systemów wymiaru sprawiedliwości.
52. DOCENIA i rozważy cenne prace i inicjatywy w zakresie stosowania technologii cyfrowych, w tym sztucznej inteligencji, podejmowane przez Radę Europy i jej instytucje, takie jak Europejska Komisja na rzecz Efektywności Wymiaru Sprawiedliwości, komitet *ad hoc* ds. sztucznej inteligencji, a także na innych forach, np. Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, Organizacji Narodów Zjednoczonych, i **PODKREŚLA** znaczenie spójności i współpracy w tej dziedzinie.